

РАДА СУДДІВ УКРАЇНИ

01601, м. Київ, вул. Липська, 18/5, тел.: (044) 277-76-29, факс: (044) 277-76-30

04 червня 2015 року

м. Київ

РІШЕННЯ

№ 53

Відповідно до п. п. 1 та 2 Основних принципів незалежності судових органів, схвалених резолюціями NN 40/32 та 40/146 Генеральної Асамблеї ООН від 29.11 та 13.12.85, незалежність судових органів гарантується державою та закріплюється в конституції або законах країни. Усі державні та інші установи зобов'язані шанувати незалежність судових органів та дотримуватися її. Судові органи вирішують передані їм справи безсторонньо, на основі фактів та відповідно до закону, без будь-яких обмежень, неправомірного впливу, спонукань, тиску, погроз або прямого чи непрямого втручання з будь-якого боку і хоч би з яких причин.

Рекомендація N CM/Rec(2010)12 Комітету міністрів Ради Європи від 17.11.2010 щодо незалежності, ефективності та обов'язків суддів містить положення про те, що виконавча та законодавча влада повинні гарантувати незалежність суддів і утримуватися від дій, які можуть підірвати незалежність судової влади або довіру суспільства до неї.

Відповідно до положень ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, метою забезпечення незалежності судової влади є гарантування кожній особі основоположного права на розгляд справи справедливим судом тільки на законній підставі та без будь-якого стороннього впливу.

Незалежність судової влади є головною умовою забезпечення верховенства права, ефективного захисту прав і свобод людини та громадянина, юридичних осіб, інтересів суспільства й держави.

Незалежність і недоторканність суддів гарантують ст. ст. 126 і 129 Конституції України, якими встановлено, що судді при здійсненні правосуддя незалежні й підкоряються лише закону. Законом України «Про судоустрій і статус суддів» визначені умови виконання професійних обов'язків суддів та правові засоби, за допомогою яких забезпечується

реалізація конституційних гарантій самостійності судів та незалежності суддів.

Зокрема, ст. 6 цього Закону у редакції Закону України «Про забезпечення права на справедливий суд» встановлено, що втручання у здійснення правосуддя, вплив на суд або суддів у будь-який спосіб, неповага до суду чи суддів, збирання, зберігання, використання і поширення інформації усно, письмово або в інший спосіб з метою впливу на безсторонність суду забороняється і тягне за собою відповідальність, установлену законом.

05.02.2015 Радою суддів України було прийнято рішення №1 щодо забезпечення незалежності суддів.

Вказаним рішенням, виходячи із аналізу звернень до Ради суддів України, було піднято питання про наявність численних фактів втручання у діяльність суддів з метою перешкодити виконанню ними службових обов'язків.

Станом на сьогодні, у суспільстві не вбачається існування тенденції щодо зменшення тиску та факторів впливу на діяльність суддів з метою спонукання їх до прийняття тих чи інших судових рішень.

Про зазначене свідчать численні звернення до Ради суддів України, що надійшли після 05.02.2015, серед яких звернення Сумського районного суду Сумської області, звернення Апеляційного суду Херсонської області, колективне звернення суддів Печерського районного суду міста Києва, звернення Апеляційного суду Черкаської області, звернення Київського апеляційного адміністративного суду, звернення судді Дніпровського районного суду м. Херсону Рябової О.Д., звернення судді Ленінського районного суду м. Дніпропетровська Таус М.М., звернення Ковпаківського районного суду м. Суми, звернення голови апеляційного суду Черкаської області Бабенка В.М., звернення голови Кременецького районного суду Тернопільської області Зембри Є.Й., звернення голови Самарського районного суду м. Дніпропетровська Малихіної В.В., звернення Криворізького районного суду Дніпропетровської області, звернення судді Дніпровського районного суду м. Києва Гудим В.В., звернення судді Вінницького міського суду Вінницької області Курбатової І.Л., звернення судді апеляційного суду Черкаської області Бондаренка С.І. та інші.

Аналіз та дослідження звернень до Ради суддів України щодо фактів тиску на суддів і втручання в діяльність суддів дає можливість зробити висновок, що найбільш поширеними та такими, що набувають системного характеру, є випадки дій громадських організацій, об'єднань або груп громадян, спрямованих на висловлення власного відношення до судової влади та/або окремих суддів, **які супроводжувались заходами впливу на суддів, що саме по собі є порушенням вимог частини другої статті 126 Конституції України (вплив на суддів у будь-який спосіб забороняється).**

Положеннями статті 376 Кримінального кодексу України передбачено кримінальну відповідальність за втручання в діяльність судових органів.

Разом з тим, значна частина звернень, які надходять до Ради суддів України з приводу забезпечення незалежності суддів та реагування на факти втручання у роботу суддів не містять інформації щодо вжиття самими суддями відповідних дій для забезпечення незалежності суду, як то звернення до правоохоронних органів із відповідними заявами про вчинення злочину, передбаченого статтею 376 Кримінального кодексу України. Також окремі звернення містять неповну або неточну інформацію щодо обставин порушення кримінальних проваджень за статтею 376 Кримінального кодексу України.

При цьому, згідно частини 3 статті 48 Закону України «Про судоустрій та статус суддів» суддя зобов'язаний звернутися з повідомленням про втручання в його діяльність як судді щодо здійснення правосуддя до органів суддівського самоврядування та правоохоронних органів.

Постановою пленуму Верховного Суду України від 13.06.2007 року №8 «Про незалежність судової влади», зокрема пунктом 11 цієї постанови, визначено форми втручання в діяльність судових органів у вигляді прохання, вимоги, вказівки, погрози, підкупу, насильства, критики судді в засобах масової інформації до вирішення справи у зв'язку з її розглядом тощо.

Цим же пунктом постанови визначено, що втручання в діяльність судових органів може відбуватись з боку будь-якої особи з метою схилити його до вчинення чи невчинення певних процесуальних дій або ухвалення певного судового рішення. При цьому не має значення, за допомогою яких засобів, на якій стадії процесу та в діяльність суду якої інстанції здійснюється втручання.

Пунктом 9 вказаної постанови надана окрема оцінка зверненням народних депутатів України з **вимогою** чи пропозицією до суддів з питань здійснення правосуддя у конкретній справі. Такі дії народних депутатів України визнано неприпустимими і такими, що не підлягають розгляду, і, залежно від характеру і змісту таких запитів та звернень, їх слід розцінювати як **втручання в судову діяльність**.

Пунктом 8 ст. 131 Закону України «Про судоустрій та статус суддів» передбачено, що орган державної влади, орган місцевого самоврядування, їх посадові особи, керівники підприємств, установ і організацій, об'єднань громадян, яким направлено звернення Ради суддів України з питань забезпечення безпеки суддів, зобов'язані розглянути таке звернення протягом десяти днів з дня його отримання і вжити заходів щодо усунення загроз безпеці суддів.

Положеннями статті 138 Закону України «Про судоустрій та статус суддів» визначено, що судді, члени їхніх сімей та їхнє майно перебувають під особливим захистом держави. Органи внутрішніх справ зобов'язані вживати

необхідних заходів для забезпечення безпеки судді, членів його сім'ї, збереження їхнього майна, якщо від судді **надійде відповідна заява**.

Аналіз викладеного свідчить про те, що у разі виникнення обставин, які мають ознаки загрози безпеці судді (членів його сім'ї), суддя повинен особисто звернутися із відповідною заявою до органів внутрішніх справ, як це передбачено законом.

У свою чергу Рада суддів України, у разі ухилення органів внутрішніх справ від виконання обов'язків, передбачених статтею 138 Закону України «Про судоустрій та статус суддів», має підстави здійснювати відповідне реагування, зокрема шляхом звернення до органів державної влади, у тому числі до Міністерства внутрішніх справ України та Генеральної прокуратури України, з питань забезпечення безпеки суддів, яке має бути розглянуте протягом 10 днів з моменту його отримання із вжиттям заходів щодо усунення загроз безпеці судді.

Згідно ст. 131 Закону України «Про судоустрій та статус суддів» Рада суддів України розробляє та організовує виконання заходів щодо забезпечення незалежності судів і суддів, поліпшення стану організаційного забезпечення діяльності судів.

З метою моніторингу, систематизації та контролю виконання державою покладених на неї обов'язків щодо забезпечення безпеки суддів, у тому числі від втручання у їх діяльність, Рада суддів України вважає за необхідне запровадити ведення обліку звернень суддів щодо втручання у їх діяльність у формі таблиці, яка додається.

Серед інших підстав звернення суддів щодо втручання у судову діяльність системного характеру також набувають звернення, у яких судді зазначають про випадки порушення кримінальних проваджень щодо суддів за статтею 375 Кримінального кодексу України (постановлення суддею (суддями) завідомо неправосудного вироку, рішення, ухвали або постанови), **які суддями розцінюються ніяк інакше ніж спроба тиску на суд**.

Зокрема про вказані обставини свідчать окремі звернення до Ради суддів України, серед яких звернення зборів суддів Вінницького окружного адміністративного суду, звернення судді Ковпаківського районного суду м. Суми Корольової Г.Ю., звернення судді Голосіївського районного суду м. Києва Полякової Л.В., звернення судді Макарівського районного суду Київської області Тандира О.В. та інші.

Однак, зазначені звернення суддів також не містять повної інформації про відповідні кримінальні провадження, порушені за статтею 375 КК України, зокрема щодо суб'єкту та дати звернення із заявою про злочин, дати порушення кримінального провадження, стадії, на якій перебуває вказане кримінальне провадження тощо.

Зазначені обставини створюють труднощі у здійсненні Радою суддів України швидкого реагування на відповідні звернення суддів, оскільки

породжують необхідність збору додаткової інформації щодо наявності або відсутності певних обставин.

В той же час, факти втручання у роботу суддів призводять до дестабілізації діяльності судової влади, руйнують сподівання суспільства на ефективність діяльності судових органів. У підсумку такі явища становлять загрозу утвердженню в Україні принципу верховенства права, підривають основи правопорядку в державі, завдають непоправної шкоди авторитету України на міжнародну рівні, як держави, яка здатна дотримуватися положень законів.

Статтею 49 Закону України «Про судоустрій та статус суддів» передбачено, що суддя може бути відсторонений від посади у зв'язку з притягненням до кримінальної відповідальності на підставі вмотивованого клопотання Генерального прокурора України виключно в порядку, встановленому цим Законом. Таке відсторонення здійснюється Вищою кваліфікаційною комісією суддів України на строк не більше двох місяців. Продовження строку відсторонення судді від посади у зв'язку з притягненням до кримінальної відповідальності здійснюється в тому ж порядку на строк не більше одного місяця. Клопотання про продовження строку такого відсторонення судді від посади подається не пізніше п'ятнадцяти днів до закінчення строку, на який суддю було відсторонено. Вимоги до клопотання про відсторонення судді від посади у зв'язку з притягненням до кримінальної відповідальності встановлюються процесуальним законом.

Положення вказаної норми покликані виключити можливість здійснення правосуддя суддями, щодо яких порушено питання про притягнення їх до кримінальної відповідальності, оскільки вказані обставини можуть мати негативний вплив на авторитет судової влади у суспільстві.

У зв'язку із викладеним існує нагальна необхідність дотримання органами досудового розслідування розумних строків розгляду кримінальних проваджень за обвинуваченням суддів у вчиненні злочинів, з метою запобігання нівелюванню положень статті 49 Закону України «Про судоустрій та статус суддів».

Відносно випадків, зазначених у зверненнях суддів щодо проявів неповаги до суду слід зазначити, що у кожному випадку, коли буде встановлено, що особа вчинила умисні дії, які свідчать про неповагу до суду, необхідно вирішувати питання про притягнення винних до відповідальності за статтею 185-3 Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Одночасно слід звернути увагу на те, що згідно статті 221-1 Кодексу України про адміністративні правопорушення право притягнення осіб до адміністративної відповідальності за неповагу до суду надано не лише місцевим загальним судам, а місцевим господарським та адміністративним

судам, апеляційним судам, вищим спеціалізованим судам та Верховному Суду України.

Особливі труднощі можуть мати місце у ході застосування вказаної норми судами, здійснення правосуддя якими не пов'язане із застосуванням Кодексу України про адміністративні правопорушення, зокрема щодо притягнення фізичних осіб до адміністративної відповідальності. Зокрема такими судами є господарські суди.

З огляду на викладене вбачається необхідність у розробці та проведенні заходів щодо практичного навчання та підготовки суддів, направлених на відпрацювання єдиного підходу у застосування положень статті 185-3 Кодексу України про адміністративні правопорушення судами різних юрисдикцій.

Заслухавши та обговоривши інформацію голови Комітету забезпечення гарантій незалежності суддів Новікова М.М. щодо аналізу випадків втручання у роботу суддів, відповідно до статті 113, частини п'ятої статті 127 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та Положення про Раду суддів України, затвердженого X позачерговим з'їздом суддів України 16 вересня 2010 року (із наступними змінами), Рада суддів України

в и р і ш и л а:

1. Не заперечуючи та схвалюючи право громадянського суспільства на критику судової влади, засудити прояви порушення конституційних гарантій незалежності суддів у вигляді втручання у здійснення правосуддя.

2. Звернути увагу суддів на необхідність дотримання вимог частини 3 статті 48 Закону України «Про судоустрій та статус суддів» щодо **обов'язку** суддів звертатися до правоохоронних органів з повідомленням про втручання в їх діяльність як суддів щодо здійснення правосуддя.

3. Затвердити таблицю моніторингу та ведення обліку звернень суддів щодо втручання у їх діяльність, додається.

4. Звернутися до Генерального прокурора України щодо ініціювання перевірок обґрунтованості внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань та пред'явлення суддям підозр у вчиненні злочину, передбаченого статтею 375 Кримінального кодексу України.

5. Привернути увагу Генеральної прокуратури України на необхідність належного контролю органів досудового розслідування з метою дотримання ними законних строків досудового розслідування кримінальних проваджень за обвинуваченням суддів у вчиненні злочинів з огляду на строки відсторонення судді від посади у зв'язку з притягненням до кримінальної відповідальності, передбачені частиною четвертою статті 49 Закону України «Про судоустрій та статус суддів» у редакції Закону України «Про забезпечення права на справедливий суд».

6. Започаткувати проведення круглих столів за участю суддів, прокурорів, адвокатів, інших фахівців у галузі права, представників юридичних вищих навчальних закладів та наукових установ, представників громадськості, експертів Ради Європи щодо проблемних питань кримінальної відповідальності за статтями 375, 376 Кримінального кодексу України.

7. Доручити Національній школі суддів України здійснити розробку та проведенні заходів щодо практичного навчання та підготовки суддів, направлених на відпрацювання єдиного підходу у застосування положень статті 185-3 Кодексу України про адміністративні правопорушення судами різних юрисдикцій.

8. Доручити голові Ради суддів України Сімоненко В.М. звернутись до суб'єктів права законодавчої ініціативи з пропозицією внести зміни до Кодексу України про адміністративні правопорушення з метою забезпечення права громадян на оскарження постанов суду, ухвалених за вчинення особою правопорушення, передбаченого статтею 185-3 цього Кодексу.

**Голова
Ради суддів України**

В.М. Сімоненко

Таблиця моніторингу та ведення обліку звернень суддів щодо втручання у їх діяльність

(стаття 376 Кримінального кодексу України)

Порядковий номер	Дата та номер звернення до РСУ	Назва суду/ ПІБ судді	Короткий зміст звернення	Дата звернення до правоохоронних органів	Назва правоохоронного органу	Дата внесення заяви до Єдиного реєстру досудових розслідувань та стаття ККУ	Стадія та результат кримінального провадження